

Presentació del 2n monogràfic “Cultura i gèneres. Trajectòries professionals, polítiques i gestió cultural”

Coordinat per
Marta Casals-Balaguer
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Anna Villarroya
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Aquest monogràfic de la revista *Debats. Revista de cultura, poder i societat*, titulat “Cultura i gèneres. Trajectòries professionals, polítiques i gestió cultural”, presenta el segon dels dos números especials dedicats a la cultura i els gèneres a la societat contemporània. En aquest segon monogràfic, en concret, es presenten sis recerques sobre les desigualtats de gènere en el camp de la cultura: tres d’aquestes centrades en el sector de la música, i les altres tres, de base més conceptual, en la incorporació de la perspectiva de gènere i interseccional en les polítiques i en la gestió diària d’equipaments, institucions i empreses de l’àmbit cultural, així com en el treball creatiu i el treball de cures.

Tot i les nombroses reivindicacions al voltant de la presència de les dones al món de l’art i la cultura que s’han produït en els darrers anys i l’interès d’organismes internacionals (com ara la UNESCO, el Consell de la Unió Europea i la Comissió Europea) en reduir les desigualtats de gènere que es produeixen en el sector, la situació de pandèmia viscuda des del 2020 arreu del món ha posat en dubte el progrés produït els darrers anys. Així, ja a l’informe *Género & creatividad: progresos al borde del precipicio* de Bridget Conner (2021), avançament de la tercera edició de l’informe mundial *Re|pensar les polítiques culturals* de la UNESCO, s’anunciava el possible efecte regressiu sobre la igualtat de gènere en el sector a menys que s’hi articulessin respostes adequades. La publicació, el febrer de 2022, de la tercera edició de l’informe mundial de la UNESCO, *Re|pensar les polítiques per a la creativitat*, confirma les pors anteriors, tot i que les dades són encara poques i parcials. Tant en un informe com en l’altre es posa en relleu la importància d’integrar la perspectiva de gènere per poder superar les desigualtats que es produeixen en la incorporació a determinades professions culturals; el món de la música és un dels sectors amb més barreres a l’entrada, però també a la professió professional, el reconeixement i la

visibilitat de les obres i produccions autorades per dones i persones LGTBI+. Aquest darrer informe també destaca les diversitats de gènere i la interseccionalitat com a àmbits d'intervenció emergents, que contribueixen tant a fomentar la igualtat de gènere com a impulsar sectors culturals i creatius més diversos i inclusius. En aquest sentit, els articles que es presenten en aquest monogràfic aprofundeixen, d'una banda, en les desigualtats que es donen en les trajectòries professionals de dones músiques, i, d'altra banda, en l'ús que la perspectiva de gènere i un prisma interseccional afegeix a les polítiques i mesures dirigides a les dones al sector de la cultura, d'acord amb els drets culturals i l'objectiu que ningú no es quedi enrere.

Amb aquest monogràfic es pretén també fer front a les dades encara limitades i parcials de què es disposa sobre les discriminacions de gènere en el sector cultural i creatiu, i contribuir al disseny de polítiques culturals ben fonamentades (Shaheed, 2021), no només per aconseguir una economia creativa vital i el suport dels milions de dones, homes i persones LGTBI+ que formen part d'aquest ecosistema tan complex i dinàmic, sinó també per protegir les nostres societats i democràcies en general (Villarroya Planas, 2022).

Així, doncs, el monogràfic que es presenta a continuació conté sis articles que exposen, d'una banda, investigacions sobre qüestions de gènere en escenes musicals dels Balcans i d'Espanya, i, d'altra banda, tres propostes analítiques sobre bones pràctiques en el camp cultural i la situació de la professió artística en termes de creació i cures.

En relació amb l'àmbit musical es presenten tres recerques. En primer lloc, l'article d'Iva Nenić i Tatjana Nikolić, titulat "Treball i lideratge femení en la música. Contextos, restriccions, futur(s)", explora l'escena artística musical de Sèrbia i la participació femenina en termes de creació, interpretació i treball artístic. Les autores hi ofereixen una anàlisi a partir de l'estudi de casos basats en el context local del mercat musical serbi i les dinàmiques que les artistes músiques hi duen

a terme a l'hora de combatre els estereotips de gènere i poder desenvolupar les seves trajectòries professionals artístiques, posant especial èmfasi en les pràctiques de lideratge femení i els diferents rols que les dones assumeixen dins de l'escena artística.

En segon lloc, l'article d'Angels Bronsoms i Paula Guerra, titulat "Trencar el silenci, armar escàndol i rebel·lar-se: música i gènere a Espanya, 2018–2021", se centra en les desigualtats de gènere en la indústria musical espanyola i està basat en una recerca duta a terme en dues etapes: pre pandèmia i postpandèmia de la COVID-19. A l'article, les dues autores analitzen qüestions relacionades amb la professió artística, el prestigi i el reconeixement de les produccions fetes per dones dins un escenari artístic marcat per la desigualtat i els estereotips de gènere i les dificultats de conciliació entre la vida laboral i professional en el desenvolupament de les respectives trajectòries artístiques.

En tercer lloc, l'article de Miguel Ángel G. Escribano, Dafne Muntanyola i Juan Ignacio Gallego, titulat "Les desigualtats de gènere en la indústria de la música a Espanya. Un estudi de metodologia mixta", justifica l'ús d'una metodologia mixta, de caràcter qualitatiu i quantitatiu, com a eina necessària per abordar la investigació sobre la situació de les dones treballadores a la indústria musical a Espanya, atès que no hi ha registres oficials que aclareixin les estructures bàsiques que ordenen les relacions de producció que afecten la vida quotidiana.

A continuació, l'article "La incorporació d'una perspectiva interseccional als equipaments culturals de proximitat: identificació d'àmbits prioritaris", de Jordi Baltà, Gigi Guizzo i Àngel Mestres, és una reflexió i aproximació inicial sobre la perspectiva interseccional amb l'objectiu de traslladar aquestes reflexions a la pràctica dels equipaments culturals de proximitat (centres cívics, ateneus, etc.). L'article pretén apropar aquesta perspectiva a la realitat de la gestió cultural de proximitat, tot identificant-hi els principals reptes conceptuals i operatius, i conclou amb la identificació dels aspectes de la gestió dels equipaments culturals de proximitat als quals caldria incorporar la interseccionalitat de manera prioritària.

Posteriorment, a partir d'un diagnòstic sobre les desigualtats de gènere a l'àmbit de l'art i de la cultura a la ciutat de Barcelona i una investigació original enfocada des d'una metodologia qualitativa, l'article "Cultura i perspectiva de gènere a la ciutat de Barcelona", d'Anna Villarroya i Marta Casals-Balaguer, analitza diferents casos d'experiències innovadores d'incorporació de la perspectiva de gènere al camp cultural localitzades a diferents barris de la ciutat.

I, com a últim article d'aquest monogràfic, "Devocions oposades? Creació i cures en el precariat cultural", Juan Pecourt Gracia i Sandra Obiol-Francés exploren la temàtica de la precarietat cultural a partir d'una anàlisi sobre la perspectiva de gènere en el treball creatiu i el treball de cures. Els autors hi posen èmfasi en el

paper que adopta el *treball creatiu* com a part visible i socialment reconeguda de la pràctica artística, en contraposició amb el *treball de cures*.

Finalment, i concloent aquest segon monogràfic dels dos números especials dedicats a la cultura i els gèneres a la societat contemporània que s'han publicat a la revista, volem donar les gràcies a totes les persones implicades i que han col·laborat en la seva elaboració, especialment en l'autoria dels articles i les seves revisions.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Conor, B. (2021). *Género & Creatividad: Progresos al borde del precipicio*. París: UNESCO. Disponible a: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375713>
- Shaheed, F. (2021). *Cultural actions supporting gender equality in cities and territories*. Barcelona: UCLG Committee on Culture, United Cities and Local Governments. Disponible a: <https://cultureactioneurope.org/knowledge/cultural-actions-supporting-gender-equality-in-cities-and-territories/>
- Villarroya Planas, A. (2022). Igualdad de género: un paso adelante, dos pasos atrás. En UNESCO (ed.), *Repensar las políticas para la creatividad: plantear la cultura como un bien público global* (p. 242-261). París: UNESCO. Disponible a: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380479>